

"Οπ. ΕΠ ἐν μονογράμματι ἐντὸς στεφάνου δάφνης.

ΑΡ. 3. Γράμμ. 2,375.

5. "Ομοιος τύπος.

ΑΡ. 2. Γραμμ. 2,33.

Πρῶτος ὁ Sestini ἐδημοσίευσεν τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2 νόμισμα τῆς Ἐπιδάουρου ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ (*Descrizione di molte medaglie antiche greche esistenti in più musei. Firenze 1828, pag. 93, Tav. XII, 16*). Εἶτα ἀνεδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν Φραγκίσκου Streber ἐν *Numismata nonnulla graeca ee museo Regis Bavariae*, σελ. 159. Πίν. II, 4, Leake ἐν *Numismata Hellenica. European Greece* σελ. 50, 1854 καὶ Jul. Friedlaender ἐν τῷ περιοδικῷ *Berliner Blätter für Münz-Siegel-und Wappenkunde. III Band. Berlin 1866. Πίν. XXX, ἀρ. 3*.

Τὸ νομισματικὸν μουσεῖον τοῦ Μονάχου κατέχει δὺο νομίσματα ὅμοια τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 2, τὸ δὲ τοῦ Βερολίνου ἐν. Κατατάσσονται δὲ εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν ἑλληνικῶν νομισμάτων ἕνεκα τοῦ ῥυθμοῦ τῆς τέχνης καὶ τῆς σπανιότητος αὐτῶν.

Ἐν δὲ τῷ συγγράμματι τοῦ Mionnet (*Description de Medailles antiques, tom. II, p 237*) ἀναφέρονται δὺο μόνον ἀργυρᾶ νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης, τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 4 καὶ 5.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων ἀργυρῶν νομισμάτων τῆς Ἐπιδάουρου δὴλον γίγνεται, ὅτι τὸ σήμερον δημοσιευόμενον ὑπ' ἀριθ. 1, τὸ φέρον τὴν καλλιτεχνικὴν ὄντως κεφαλὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐστὶν ἀνέκδοτον καὶ τὸ σπανιώτερον τῆς σειρᾶς ταύτης. Εἶναι περιττὸν νὰ αναφέρωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου περιγραφὴ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ νομίσματος παράστασιν καὶ ὅτι ὁ «παρκατακείμενος κύων» ἀναφέρεται εἰς τὴν μυθολογικὴν παράδοσιν τῆς γενέσεως τοῦ θεοῦ. Ἡ αὐτὴ σχεδὸν παράστασις τοῦ Ἀσκληπιοῦ μετὰ τοῦ κυνὸς ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ χαλκοῦ τινος νομίσματος τῶν Μαγνήτων τῆς Θεσσαλίας καὶ τῶν Κλεωνῶν τῆς Ἀργολίδος. Βλέπε F Imhoof-Blumer, *Monnaies Grecques*, p. 133. Πίν. I, ἀρ. 26.

Τάνωτέρω περιγραφέντα νομίσματα εὐρέθησαν ἐν Ἐπιδάουρῳ, πλησίον τοῦ Ἱεροῦ, κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1883.

ΛΑΕΞ. Ν. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

ΔΡΑΜΑ ΑΝΤ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

Τὸν φιλοπάτριδα τῆς «Κρητῆδος» καὶ πολὺ δαφνιν ποιητὴν, τὸν χαλκέντερον θεράποντα τῶν Μουσῶν καὶ σκαπνέα τῶν γραμμάτων Ἀντώνιον Ἀντωνιάδην, ἐγνώρισεν ἀρκούντως τὸ Πανελλήνιον. Μελετῶν, ὁ φιλόπονος ἀνὴρ, τὴν ἱστορίαν τοῦ

ἔθνους ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ ἐγκύψας ἐν τῇ σπουδῇ τῶν ἡρωικῶν χρόνων τοῦ 1821, κατορθώσας νὰ συνάψῃ ἐν ταῖς συγγραφαῖς αὐτοῦ πᾶσαν πληροφορίαν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ἀνδρῶν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, σπουδαίαν παρέχει ὑπηρεσίαν τῇ πατρίδι διὰ τῶν παντοδαπῶν αὐτοῦ ποιητικῶν καὶ πεζῶν ἔργων, ἐν οἷς πράγματι συνέλεξεν ὅ,τι ἡδύνατό τις νὰ περισυναγάγῃ ἐκ τῆς μελέτης τοσούτῳ μεγάλων ἔργων, τοιούτων ἡρωικῶν χρόνων, ὅ,τι ἡδύνατό τις νὰ συναγάγῃ ἐκ τῆς σπουδῆς τοιούτων ἀθανάτων χαρακτήρων, οἷοι οἱ ἥρωες τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐποποιείας τοῦ 21. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ δὲ ταύτῃ οὐδόλως ὤκνησεν ὁ πατριωτικώτατος συγγραφεὺς καὶ, μολὶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, εἶδομεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀθήνησιν θεάτρου παρασταθῆναι, νέον αὐτοῦ ἔργον, τὸν Λάμπρον Τζαβέλλα ν¹.

Δὲν πρόκειται ἤδη νὰ κρίνωμεν τὸν κ. Ἀντωνιάδην, ὡς ποιητὴν, οὐδὲ νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον ἐπέτυχεν ἐν τῇ διαμορφώσει τῶν ποιητικῶν ὑποθέσεων, ἀς κατὰ καιροὺς συνέλαβε, διότι οὔτε τοῦ παρόντος εἶνε καὶ διότι ἄλλοι, τίτλους κριτικῶν διαμφοισθητοῦντες, ἀπεφάνθησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τοῦ τελευταίου ἔργου τοῦ κ. Ἀντωνιάδου πρόκειται νὰ διαλάβωμεν ἤδη ἐν ἐκτάσει, καθ' ὅσον καὶ τοῦτο ἀνέκδοτον εἰσέτι τυγχάνει. Σκοπὸν ἡμεῖς προσθέμεθα, γράφοντες ταῦτα, νὰ ποιήσωμεν μικρὰν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἀπόσπασμα τοῦ Τζαβέλλα, ὅπερ εὐγενῶς ἡμῖν ὁ ποιητὴς παρεχώρησεν.

Τὸν μῦθον τοῦ δράματός του τούτου ὁ κ. Ἀντωνιάδης ἤντησεν, ὡς γνωστὸν, ἐκ τῆς πλουσίας εἰς ἡρωϊκὰς πράξεις ἐποχῆς τοῦ 1821. Χάριν δὲ τῶν ἀγνοούντων τὴν ὑπόθεσιν καὶ μὴ παρηρεθέντων κατὰ τὴν παράστασιν ἐκτιθέμεθα ἐν ὀλίγοις τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος, παραπέμποντες διὰ τὰς λεπτομερείας εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ μετ' οὐ πολὺ ἐκδοθησόμενον δραματικὸν τοῦτο ἔργον. Ὁ Ἀλῆ-πασσᾶς, ἡ φοβερά αὕτη τίγρις τῶν Ἰωαννίνων, θέλων νὰ ὑποτάξῃ ἐαυτῷ τὸ ἡρωϊκὸν Σούλι καὶ τοῦτο καὶ μόνον ὀνειρευόμενος, διὰ δολίου τεχνάσματος, προσποιοῦμενος ὅτι ἔχει πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀργυροκαστρίτας, ζητεῖ βοήθειαν παρὰ τῶν Σουλιωτῶν. Οἱ Σουλιῶται τῷ ἀποστέλλουσι 70 παλληκάρια, ὑπὸ τὸν ἐξακουστὸν Λάμπρον Τζαβέλλαν. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὑπὸ τὰς θωπείας τοῦ Ἀλῆ εἰς εὐθυμον οἱ ἄνδρες δίδονται διάχυσιν καὶ ἀφίνουσι τὰ ὅπλα πρὸς στιγμὴν, ἵνα ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ οἴνου χορεύσωσι καὶ παρὰ τρέξωσι καὶ διασκεδάσωσιν, οἱ Ἀλβανοὶ τοὺς ζωγροῦσι καὶ

1) Τὸ δράμα τοῦτο παρέστησαν εὐδοκίμως μαθηταὶ τοῦ ἄρτι συστάτος ἐπ' ἀγαθῆς ἐλπίσειν Ἑθνικοῦ Συλλόγου, ἱστορικὴν δὲ εἰσαγωγὴν εἰς τὸ δράμα ἐποίησατο ὁ παρ' ἡμῖν πολυμαθὴς Γυμνασιάρχης κ. Γ. Κρέμος, ἀνὴρ ἐκ τῶν μετ' ἐνθουσιασμοῦ κατὰτριβομένων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν χρόνων τοῦ 21, γνωστὸς δὲ τυγχάνων ταῖς ἀναγνώσταις τοῦ «Ἀπόλλωνος», ἐκ τῶν «Ἱστορικῶν αὐτοῦ Ἐπανορθωμάτων», ἅτινα δεόντως ἐξετίμησεν ὁ φιλολογικὸς κόσμος.

δεδεμένους ἀπάγουσιν αὐτοὺς εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ Ἀλῆς προσκαλεῖ τὸν Τζαβέλλα καὶ τῷ ὑπόσχεται ὅτι θάψῃ αὐτὸν μετὰ τῶν συντρόφων του ἐλευθέρους ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ τῷ ὑποσχεθῶσιν ὅτι τὸ Σοῦλι θὰ παραδοθῇ αὐτῷ. Πρὸς τοῦτο δ' ἔτι—εἰ καὶ διστάζων—ἀπαιτεῖ ὡς ὄμηρον τὸν υἱὸν τοῦ Τζαβέλλα Φῶτον, παιδίον ὅπερ, ἐὰν ἤθελε καταπατήσῃ ὁ Τζαβέλλας τὰς συνθήκας, ἐμελλε νὰ ποκτείνῃ ὁ Ἀλῆς. Ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους φεύγει ὁ Τζαβέλλας, ἀφ' οὗ παρώτρυνεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς ἐγκαρτέρησιν καὶ προητοίμασεν αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν θάνατον. Ἀναχωρήσας ὁ Τζαβέλλας δι' εἰρωνικῆς πρὸς τὸν Ἀλῆν ἐπιστολῆς, τῷ λέγει, ὅτι χαίρει ὅτι τὸν ἐγέλῃ σε, ὅτι τὸ Σοῦλι δὲν παραδίδεται καὶ ὅτι ὁ υἱὸς του εἶν' ἔτοιμος νὰ ὑποστῇ πᾶν εἶδος βασάνων ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἐξάπτεται ὁ Ἀλῆς, ζητεῖ νὰ κατασπαράξῃ τὸν υἱὸν τοῦ Λάμπρου, ἀλλ' ἡ Βασιλική, ἡ Ἑλληνὶς αὕτη σύζυγος τοῦ Ἀλῆ καὶ ὁ πιστὸς ἀείποτε τοῖς Ἑλλησι Μάνθος τὸν πείθουσιν, ὅτι τοῦτο εἶνε ἐναντίον τῶν συμφερόντων του. Ὁ Ἀλῆς ἐκστρατεύει κατὰ τοῦ Σουλίου. Νικῶνται τὰ στρατεύματά του. Ὁ Τζαβέλλας πολιορκεῖ τὰ Ἰωάννινα, ζητῶν γρόσια καὶ τὸν υἱὸν του. Μετὰ τὴν αἰσχρὰν φυγὴν ὁ Ἀλῆς πείθεται καὶ παραδίδει τὸν ὄμηρον καὶ τὰ χρήματα καὶ οἱ Σουλιῶται πανηγυρίζουσι τὴν νίκην, ἐν ᾗ ἡ οἰκογένεια τοῦ Τζαβέλλα δέχεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς τὸν γενναίουφρονα παιδα.

Τὸ δημοσιεύμενον μέρος ἐλήφθη ἀπὸ τῆς πρώτης πράξεως καὶ εἶνε ὁ διάλογος τοῦ πατρὸς Τζαβέλλα πρὸς τὸν υἱόν, ὅπου—ταν πρόκειται φεύγων νὰ φῇ αὐτὸν εἰς χεῖρας τοῦ αἰμοβόρου τυράννου, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος καὶ ὁ μείραξ ἀσμένως δέχεται, ἐνθουσιῶν, τοῦ πατρὸς τὴν πρότασιν. Ἐκ τοῦ σημείου τούτου ἄρχεται καὶ ἡ δέσις τοῦ δράματος. Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ παθητικώτατα καὶ ζωηρότατα παρίσταται ἡ πάλῃ εὐγενῶν συναισθημάτων, ἡ σύγκρουσις τῆς στοργῆς καὶ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος καὶ εἶνε στιγμή πρᾶγματι διασαλεύουσα ἐκ βάθρων τὰς ἵνας τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, στιγμή καθ' ἣν ὁ μείραξ Σουλιώτης ἀποχωρίζεται ἴσως δι' ὑστάτην φορὰν τοῦ φιλάτου πατρὸς, ἀνεχόμενος αὐτὸς νὰ μείνῃ εἰς χεῖρας αἰμοβόρου τυράννου, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Καὶ εἶνε τότε—καὶ πρέπει τεχνικῶς νὰ εἶνε—ἥρωος τοῦ δράματος οὐχὶ ὁ Τζαβέλλας πατήρ ἀλλ' ὁ μείραξ Τζαβέλλας, ὁ μικρὸς Σουλιώτης, περὶ ὃν κυρίως καὶ τὸ ὄλον δράμα στρέφεται. Τὴν σκηνὴν ταύτην, ὡς εἵπομεν, παρατιθέμεθα κατωτέρω.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΑΝΤ. Α. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

(ἀπόσπασμα)

ΠΡΑΞΙΣ Α'.

ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΥΙΟΣ ΤΟΥ

ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ (τῷ Ἀλῇ)

Τώρα βεζύρη μ', κάτι ἔχω 'ς τὸ παιδί νὰ πῶ, καὶ θέλω μόνοι νὰ μαστε οἱ δύο.

ΑΔΗΠΑΣΣΑΣ

Ναί, νὰ τοῦ 'πῇς Τζαβέλλα· τὰ γαπᾶς πολὺ, τὸ βλέπω, τὸ παιδί σου 'πέ του φρόνιμα καὶ 'μπιστεμένα 'ς τὸ σεράγι νὰ περνᾷ.

ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

Αὐτὸ, βεζύρη μ', ἔχω νὰ τοῦ 'πῶ κ' ἐγώ.

ΑΔΗΠΑΣΣΑΣ

Τότες νὰ μείνης μόνος· πᾶμ' οἱ ἄλλοι 'μεῖς.

(Φεύγουν ὅλοι, ὅς' ἀπὸ τὸ Τζαβέλλα καὶ τὸ Φῶτον).

ΦΩΤΟΣ

Πατέρα, τώρα ποῦ μονάχοι μείναμε, ξάστερα θέλω νὰ τὰ ποῦμ'. ἀληθινὰ εἰς τὸν Ἀλῇ τὸ Σοῦλι θενὰ 'ποταχτῇ, ἐγὼ γιὰ νὰ γλυτώσω; κάλλιο ῥίξεμε ἀπὸ γκερνὸ μεγάλο μέσ' 'ς τὸν ποταμό, τὸ κῦμα νὰ μὲ πάῃ μέσ' τὸ πέλαγος.

ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

Ἄχ! 'δὲ με μέσ' τὰ μάτια, καὶ κατάλαβε τί βράζει 'ς τὴν καρδιά μου.

ΦΩΤΟΣ

Τί, πατέρα μου; τί κλαίεις; ἂν καὶ τῶντι τῶβαλε 'ς τὸ νοῦ ὁ Ἀρβανίτης τοῦτος, ὁ παράνομος, 'ς το Σοῦλι' ἀφέντης νὰ καθίσῃ, τότε ναί, τότε νὰ κλάψῃς· εἰδὲ μὴ μέσ' 'ς τὴν καρδιά χαρὰ μεγάλη νὰ χῇς.

ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ

Μὰ τὰ αἶματα ἐκείνων ποῦ χαθῆκαν εἰς τὸ Χόρμοβο, τῶν χριστιανῶν ποῦ 'ς τὸ Γαρδίκι σφάγηκαν, 'ς τὸ Λόμποβο καὶ 'ς τῆς Χειμάρρας τὰ χωριά· μὰ κείνους, ποῦ ὁ μπόγιας εἰς τὴν Πρέβεζα κουράστηκε νὰ κόβῃ, κι' ἀπὸ τὸν κόπο του